

בני העיר פרק רביעי מגילה

כו.

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

ב א מ"י פ"י מהל' ס"ח
ה' ה' טו"ש י"ד פ"י
רפ"י ספ"י ט'
ב א ד מ"י ט"ס הלכה
טו"ש י"ד פ"י י"ד סמון
פ"י ספ"י א טו"ש י"ד
סמון א ספ"י כ'
ב א ד מ"י פ"י ס"ח
מפלה הל' טו י"ח
טו"ש י"ד פ"י סמון קנ"ג
ספ"י ה'
ב א ד מ"י ט"ס הלכה י'
מחטת עניי' הלכה י'
טו"ש י"ד פ"י סמון נ"ג ספ"י
י'

רבינו חננאל (המשך)

א"ישר, כמה דלא אפסיד
למכריה ולא ליחב דפא
אחבריה, אלא כסם
שוכריה דפא אחבריה, כן
מיתין תורה על גבי תורה
ת"י מיהא אין מוכרין כסם
תורה אפי' ישן ליקח בו כסם
תורה, ודחין תורה משום
פשיעה שפא ימכר הישן
ולא ידמין לו ללמוד תורה
כי קא מיבעיא לן דמנח
ספר תורה לימכר, מהו
לימכר ישן וליקנות מיד זה
חורש, ת"י אין מוכרין ספר
תורה אלא ללמוד תורה
ולישא אשה, ש"י תורה
בתורה שרי, ודחין שני
תלמוד תורה דאמר רב
גדול תלמוד שהתלמוד
מביא לידי מעשה, ולא
אפסיד בהרא, אין
מוכרין ספר תורה
למכר, ת"י לא ימכר
אדם ספר תורה אלא
צריך לו, יתר על כן אפי'
וכן שמעין כן מה גמליאל
אפילו אין לו מה יאכל
ומכר ספר תורה או בתו,
אינו רואה סימן ברכה
לעולם, פ"י ספ"א מכרין
הכנסת ואין יקחו רחוב וכן
במותריהן, אמר רבה לא
שנו שאם מכרו רחוב יקחו
בדמים בית הכנסת וכן
במותריהן, כלומר כסם
מכרו רחוב וקנו כנסת
ונשארין מן הדמים לא יקנו
אלא כנסת וכן כל השערים
במשנתנו, לא שנו אלא
אם מכרו והותירו, אבל אם
גבו מעות ליקנות בית
הכנסת וקנו בית הכנסת
והותירו מן המעות, מותר
למן ליקנות מה שירצו.
וקנתי מיהא אם מכרו רחוב
לא יקחו אלא בית הכנסת
וכו', ומתבאר עליה
מיהא, כמה דברים אמורים
שלא התנו, ואוקימנא הכי,
כמה דברים אמורים שלא
התנו בשעה שמכרו, אבל
אם התנו מעיקרא, כלומר
בשעה שמכרו, שבעה
סוכי העיר במעמד אנשי
העיר, אפי' לרוכסוסא,
שהוא פרשא דמתא, שרי.
אמר ר' יוחנן בני העיר
שהלכו לעיר אחרת ופסקו
עליהן צדקה, נותנין,
וכשכאין מביאין אותה
עמין ופסרנסין בה עניי
עירם, אבל יחיד שהלך

בוותיה דרב פפי מסתברא, מהכא משמע דהלכה כר' יהושע
כן לוי לגבי דר' יוחנן מדמיתיה רחיה דהלכה כר' פפי
משום דרבי יהושע כן לוי קאי כוותיה אפי' דרבי יוחנן פליג עליה:
אבל התנו ר' טובי העיר במעמד בור', קשה דכיון שהתנו ר'
טובי העיר במעמד אנשי העיר למה
לי להותירו ולמלא נקטיה והלא אפי'
בכל הדמים יכולין הן לעשות מה
שירצו כדאמר לעיל אפילו למימתי
זיה שיכרל ופרי' לקנות מן הדמים
שכר לשמות ויש לומר דנקט והותירו
ללאשמועין דלף דמותר בני תנאי
דסלקא דעתך דלא קנו מן הדמים
דבר קדושה והותירו דמותר לעשות
מן המותר כל מה שירצו אפילו בלא
תנאי קמ"ל דלא:

רבי

למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר ומ"ד תפלה דכתיב יספרה נא הגדולות אשר
עשה אלישע ואלישע דעבד ברחמי הוא דעבד חסתיים דר' יהושע בן לוי
הוא דאמר מקום שמגדלין בו תורה דאמר ר' יהושע בן לוי בית הכנסת
מותר לעשותו בית המדרש ש"מ: אבל מכרו תורה לא יקחו ספרים וכו':
איבעיא להו מהו למכור ס"ת ישן ליקח בו חרש כיון דלא מעלי ליה אסור
או דלמא כיון דליכא לעלווי עילוויא אחרינא שפיר דמי תא שמע אבל מכרו
תורה לא יקחו ספרים ספרים הוא דלא הא תורה בתורה שפיר דמי מתני'
דיעבד בי קא מיבעיא לן לכתחלה ח"ש גוללין ס"ת במטפחות חומשין
וחומשין במטפחות נביאים וכתובים אבל לא נביאים וכתובים במטפחות
חומשין ולא חומשין במטפחות ס"ת קתני מיהא גוללים ס"ת במטפחות
חומשין מטפחות חומשין אין מטפחות ס"ת לא אימא ספ"א ולא חומשין
במטפחות ס"ת הא תורה בתורה ש"ד אלא מהא ליכא למישמע מינה
תא שמע ס"ת מניחין ס"ת על גבי תורה ותורה ע"ג חומשין וחומשין ע"ג נביאים
וכתובים אבל לא נביאים וכתובים ע"ג חומשין ולא חומשין על גבי תורה
הנחה קאמרת שאני הנחה דלא אפשר דאי לא תימא הכי מיכרך היכי
כריכין והא קא יתיב דפא אחבריה אלא כיון דלא אפשר שרי הכא נמי
כיון דלא אפשר שרי ח"ש דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רשב"י
לא ימכור אדם ס"ת ישן ליקח בו חרש התם משום פשיעוהא כי קאמרינן
כגון דכתיב ומנח לאיפרוקי מאי ח"ש דא"ר יוחנן משום ר"מ כ"אין מוכרין
ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ש"מ תורה בתורה שפיר דמי דלמא
יצירה יאכל תורה בתורה לא ח"ר לא ימכור אדם ס"ת אפי' שאינו צריך
לו יתר על כן ארשב"ג י"אפי' אין לו מה יאכל ו"מכר ס"ת או בתו אינו
רואה סימן ברכה לעולם: וכן במותריהן: אמר רבא ח"ש אלא שמכרו והותירו
אבל גבו והותירו מותר איתביה אביי בר"א שלא התנו אבל התנו
אפילו לרוכסוסא מותר ה"ד אילימא שמכרו והותירו כי התנו מאי הוי
אלא שגבו והותירו מעמא דהתנו לא לא התנו לא לעולם שמכרו והותירו
וה"ק יבר"א שלא התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל
התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אפילו לרוכסוסא נמי מותר

לעשות מצות הכנסת בית המדרש: וישרף אס ב"ס ה' ואס כל ב"ס
גדול, כנחוראלן כתיב: ספסיים, יס סימן: מוסר לעשות ב"ס
המדרש, אלמא בית המדרש הוי בית גדול: דיעבד, שמכרוהו ככר
כדקתני מכרו תורה ומשום הכי מותר ליקח נדמיו ספר תורה שאס
לאו מה יקחו מהם כי קא מיבעיא
לן למכור לכתחילה לכן: חומשין.
ספר תורה שאין בו אלא חומש אחד:
אלא לא נביאים וכתובים במטפחות
ספר תורה, שמוריד המטפחות
מקדושתן: במטפחות של חומשין.
דקא מעלי להו למטפחות: אבל
במטפחות ספר תורה לא, אלמא
אין משנין למיזא נה אלא למעלה
הימנה: אימא ספ"א ולא חומשין
במטפחות של ספר תורה, דהא
ידיה היל: וקא מוסיב דפא
אחבריה, דף נגלל על חכיו:
משום פשיעוהא, שמה שמכור שוב
לא יקנה ומתוך כך יפסדו הדמים:
כי קאמרינן דמנח לאיפרוקי, שכתוב
כבר המדש נביא הסופר ואינו מעוכב
אלא לתת לו דמים: אלא ללמוד
תורה, להמפרנס בו כשלמוד תורה.
וקס"ד דה"ה לקנות ספר תורה:
שאינו לידן לו, שיש לו אחר: אינו
רואה סימן ברכה לעולם, כדאמין
הדמים: שמכרו וסופיו, מכרו
אחד מן הקדושות הללו ולקחו
ממקלם הדמים קדושה מעולה
והותירו מהן: אבל גבו, מעות
מן הגדול ללורך ספר תורה וקנאוהו
ונותר בידן מן הדמים מותר להורידן
שחי עדיין לא בלא פשיעוהא קדושה
חמורה: שלא הסנו, על מנת
לעשות רצוננו מן הדמים:
לרוכסוסא, מפרש לקמן: כי הסנו
מאי הוי, הא דמי קדושה הן:
וטעמא דהסנו, כגבנו לעשות
רצוננו וחפצנו ממותר הדמים:
פרשא דמסא, בני העיר שזכרין
אדם רוכב סוס שיהא לן מוזמן
לשולחו בשליחות למשל העיר
כדיטרכו: נותנין, אותה לגבאי
אותה העיר כדי שלא יחשדום
כפוקקים ואין נותנין: וכשפן כ"אס,
וחוריס למקומן מוכנים אותן מן
הגבאים ומפרנסין בה עניי עירן:

כחב ואת (כל) בית גדול
שרף באש, ר' יהושע בן לוי
אמר בית המדרש הוא,
מקום שמגדלין בו תורה,
דכתיב יגדיל תורה
ויאדיר, ור' יוחנן אמר בית
הכנסת, מקום שמגדלין בו
תורה, פ"י ספ"א אבל
יקחו ספרים, איבעיא לן
מהו למכור ספר תורה ישן
ולישא אשה, ש"י תורה
בתורה שרי, ודחין שני
תלמוד תורה דאמר רב
גדול תלמוד שהתלמוד
מביא לידי מעשה, ולא
אפסיד בהרא, אין
מוכרין ספר תורה
למכר, ת"י לא ימכר
אדם ספר תורה אלא
צריך לו, יתר על כן אפי'
וכן שמעין כן מה גמליאל
אפילו אין לו מה יאכל
ומכר ספר תורה או בתו,
אינו רואה סימן ברכה
לעולם, פ"י ספ"א מכרין
הכנסת ואין יקחו רחוב וכן
במותריהן, אמר רבה לא
שנו שאם מכרו רחוב יקחו
בדמים בית הכנסת וכן
במותריהן, כלומר כסם
מכרו רחוב וקנו כנסת
ונשארין מן הדמים לא יקנו
אלא כנסת וכן כל השערים
במשנתנו, לא שנו אלא
אם מכרו והותירו, אבל אם
גבו מעות ליקנות בית
הכנסת וקנו בית הכנסת
והותירו מן המעות, מותר
למן ליקנות מה שירצו.
וקנתי מיהא אם מכרו רחוב
לא יקחו אלא בית הכנסת
וכו', ומתבאר עליה
מיהא, כמה דברים אמורים
שלא התנו, ואוקימנא הכי,
כמה דברים אמורים שלא
התנו בשעה שמכרו, אבל
אם התנו מעיקרא, כלומר
בשעה שמכרו, שבעה
סוכי העיר במעמד אנשי
העיר, אפי' לרוכסוסא,
שהוא פרשא דמתא, שרי.
אמר ר' יוחנן בני העיר
שהלכו לעיר אחרת ופסקו
עליהן צדקה, נותנין,
וכשכאין מביאין אותה
עמין ופסרנסין בה עניי
עירם, אבל יחיד שהלך

לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה, נתן לעניי אותה העיר, רב הונא גור מעינתא, על לגביה רבא וכל כן מתילא וכל כן מאתיה,
רמו עליהן צדקה ויהבו, כדבעי למיהר, אמר ליה ליהב לן רבובי, עד כמה דברים אמורים שאין שם
רמו עליהן צדקה ויהבו, כדבעי למיהר, אמר ליה ליהב לן רבובי, עד כמה דברים אמורים שאין שם

לעשות מצות הכנסת בית המדרש: וישרף אס ב"ס ה' ואס כל ב"ס
גדול, כנחוראלן כתיב: ספסיים, יס סימן: מוסר לעשות ב"ס
המדרש, אלמא בית המדרש הוי בית גדול: דיעבד, שמכרוהו ככר
כדקתני מכרו תורה ומשום הכי מותר ליקח נדמיו ספר תורה שאס
לאו מה יקחו מהם כי קא מיבעיא
לן למכור לכתחילה לכן: חומשין.
ספר תורה שאין בו אלא חומש אחד:
אלא לא נביאים וכתובים במטפחות
ספר תורה, שמוריד המטפחות
מקדושתן: במטפחות של חומשין.
דקא מעלי להו למטפחות: אבל
במטפחות ספר תורה לא, אלמא
אין משנין למיזא נה אלא למעלה
הימנה: אימא ספ"א ולא חומשין
במטפחות של ספר תורה, דהא
ידיה היל: וקא מוסיב דפא
אחבריה, דף נגלל על חכיו:
משום פשיעוהא, שמה שמכור שוב
לא יקנה ומתוך כך יפסדו הדמים:
כי קאמרינן דמנח לאיפרוקי, שכתוב
כבר המדש נביא הסופר ואינו מעוכב
אלא לתת לו דמים: אלא ללמוד
תורה, להמפרנס בו כשלמוד תורה.
וקס"ד דה"ה לקנות ספר תורה:
שאינו לידן לו, שיש לו אחר: אינו
רואה סימן ברכה לעולם, כדאמין
הדמים: שמכרו וסופיו, מכרו
אחד מן הקדושות הללו ולקחו
ממקלם הדמים קדושה מעולה
והותירו מהן: אבל גבו, מעות
מן הגדול ללורך ספר תורה וקנאוהו
ונותר בידן מן הדמים מותר להורידן
שחי עדיין לא בלא פשיעוהא קדושה
חמורה: שלא הסנו, על מנת
לעשות רצוננו מן הדמים:
לרוכסוסא, מפרש לקמן: כי הסנו
מאי הוי, הא דמי קדושה הן:
וטעמא דהסנו, כגבנו לעשות
רצוננו וחפצנו ממותר הדמים:
פרשא דמסא, בני העיר שזכרין
אדם רוכב סוס שיהא לן מוזמן
לשולחו בשליחות למשל העיר
כדיטרכו: נותנין, אותה לגבאי
אותה העיר כדי שלא יחשדום
כפוקקים ואין נותנין: וכשפן כ"אס,
וחוריס למקומן מוכנים אותן מן
הגבאים ומפרנסין בה עניי עירן:

כחב ואת (כל) בית גדול
שרף באש, ר' יהושע בן לוי
אמר בית המדרש הוא,
מקום שמגדלין בו תורה,
דכתיב יגדיל תורה
ויאדיר, ור' יוחנן אמר בית
הכנסת, מקום שמגדלין בו
תורה, פ"י ספ"א אבל
יקחו ספרים, איבעיא לן
מהו למכור ספר תורה ישן
ולישא אשה, ש"י תורה
בתורה שרי, ודחין שני
תלמוד תורה דאמר רב
גדול תלמוד שהתלמוד
מביא לידי מעשה, ולא
אפסיד בהרא, אין
מוכרין ספר תורה
למכר, ת"י לא ימכר
אדם ספר תורה אלא
צריך לו, יתר על כן אפי'
וכן שמעין כן מה גמליאל
אפילו אין לו מה יאכל
ומכר ספר תורה או בתו,
אינו רואה סימן ברכה
לעולם, פ"י ספ"א מכרין
הכנסת ואין יקחו רחוב וכן
במותריהן, אמר רבה לא
שנו שאם מכרו רחוב יקחו
בדמים בית הכנסת וכן
במותריהן, כלומר כסם
מכרו רחוב וקנו כנסת
ונשארין מן הדמים לא יקנו
אלא כנסת וכן כל השערים
במשנתנו, לא שנו אלא
אם מכרו והותירו, אבל אם
גבו מעות ליקנות בית
הכנסת וקנו בית הכנסת
והותירו מן המעות, מותר
למן ליקנות מה שירצו.
וקנתי מיהא אם מכרו רחוב
לא יקחו אלא בית הכנסת
וכו', ומתבאר עליה
מיהא, כמה דברים אמורים
שלא התנו, ואוקימנא הכי,
כמה דברים אמורים שלא
התנו בשעה שמכרו, אבל
אם התנו מעיקרא, כלומר
בשעה שמכרו, שבעה
סוכי העיר במעמד אנשי
העיר, אפי' לרוכסוסא,
שהוא פרשא דמתא, שרי.
אמר ר' יוחנן בני העיר
שהלכו לעיר אחרת ופסקו
עליהן צדקה, נותנין,
וכשכאין מביאין אותה
עמין ופסרנסין בה עניי
עירם, אבל יחיד שהלך

לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה, נתן לעניי אותה העיר, רב הונא גור מעינתא, על לגביה רבא וכל כן מתילא וכל כן מאתיה,
רמו עליהן צדקה ויהבו, כדבעי למיהר, אמר ליה ליהב לן רבובי, עד כמה דברים אמורים שאין שם
רמו עליהן צדקה ויהבו, כדבעי למיהר, אמר ליה ליהב לן רבובי, עד כמה דברים אמורים שאין שם

(א) ונכנסת סה, וי"ג וע'
מדרש פ"ב, (ב) (חומש)
פ"ג, (ג) וי"ג קנ"ג, (ד) (י)
חוס, ר"ב ח: ד"ה פירין,
(ט) קדושין ד' ח: (י) וי"ג פ"א,
(י) חוס, ד"ה רבה פ"א,
(י) וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג
וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג
(י) וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג וי"ג
ד"ה חמר רבא וי"ג ע"ה
פ"ה שמוז וז' לרביה חור
מזה ע"ה פירוש נכנסת
דכ"ה ע"ה פירוש נכנסת
ד"ה חמר רבא וי"ג ע"ה

תורה אור השלם

1. וישרף את בית ה' ואת
בית המלך ואת כל בתי
היהודים ואת כל בית
גדול שרף באש:
מכילם ב כה ט
2. ה' חפץ למען צדקו
יגדיל תורה ואדיר:
שפירא מב כא
3. והמלך מרבה אל
גדול נגר איש האלילים
לאמר ספרה נא לי את
כל הגדולות אשר עשה
אלישע: מכילם ב ח ד
4. כי בה אמר י' ברא
השמים הוא האלילים
יגר הארץ ועשה הוא
בונה לא תהו בראה
לשבת יצרה אפי' י' ואין
עזר:
שפירא מב כה ט

גליון הש"ס

גם' אלא ללמוד תורה,
פ"י כ"ד ח פ"י מדרש,
פירוש שנים פ"י דף י'
פ"י מדרש ללמוד תורה:
שם אשה נבי, פ"י כ"ד י'
י' פ"י מדרש ש"י,
ותמננה ד' ח פ"י מדרש
לא תהו ונשתיין ד' ח
פ"י מדרש לא תהו:

מוסף רש"י

אלא מהא ליכא
למישמע מינה, דהא
מתני' לא טלה דוקא, אלא
חול מיתיה דוקא, או
רישא או ספ"א ותנא ארץ
לשם הוה לא ידעין
מיתיה דוקא דנמנא מינה
(שבת קכ"א.)

רבינו חננאל

כחב ואת (כל) בית גדול
שרף באש, ר' יהושע בן לוי
אמר בית המדרש הוא,
מקום שמגדלין בו תורה,
דכתיב יגדיל תורה
ויאדיר, ור' יוחנן אמר בית
הכנסת, מקום שמגדלין בו
תורה, פ"י ספ"א אבל
יקחו ספרים, איבעיא לן
מהו למכור ספר תורה ישן
ולישא אשה, ש"י תורה
בתורה שרי, ודחין שני
תלמוד תורה דאמר רב
גדול תלמוד שהתלמוד
מביא לידי מעשה, ולא
אפסיד בהרא, אין
מוכרין ספר תורה
למכר, ת"י לא ימכר
אדם ספר תורה אלא
צריך לו, יתר על כן אפי'
וכן שמעין כן מה גמליאל
אפילו אין לו מה יאכל
ומכר ספר תורה או בתו,
אינו רואה סימן ברכה
לעולם, פ"י ספ"א מכרין
הכנסת ואין יקחו רחוב וכן
במותריהן, אמר רבה לא
שנו שאם מכרו רחוב יקחו
בדמים בית הכנסת וכן
במותריהן, כלומר כסם
מכרו רחוב וקנו כנסת
ונשארין מן הדמים לא יקנו
אלא כנסת וכן כל השערים
במשנתנו, לא שנו אלא
אם מכרו והותירו, אבל אם
גבו מעות ליקנות בית
הכנסת וקנו בית הכנסת
והותירו מן המעות, מותר
למן ליקנות מה שירצו.
וקנתי מיהא אם מכרו רחוב
לא יקחו אלא בית הכנסת
וכו', ומתבאר עליה
מיהא, כמה דברים אמורים
שלא התנו, ואוקימנא הכי,
כמה דברים אמורים שלא
התנו בשעה שמכרו, אבל
אם התנו מעיקרא, כלומר
בשעה שמכרו, שבעה
סוכי העיר במעמד אנשי
העיר, אפי' לרוכסוסא,
שהוא פרשא דמתא, שרי.
אמר ר' יוחנן בני העיר
שהלכו לעיר אחרת ופסקו
עליהן צדקה, נותנין,
וכשכאין מביאין אותה
עמין ופסרנסין בה עניי
עירם, אבל יחיד שהלך

ש"י, ומיבעיא לן לכתחילה מאי, ואיתנין למיפשטה מיהא דתניא גוללין ספר תורה במטפחות חומשין וחומשין במטפחות נביאים
וכתובים כו', וספיקא ליכא למישמע מינה, ד"ש מניחין תורה על גבי תורה ותורה על גבי חומשין כו', ודחין שני הנחה דלא
(א) ל' כהיה ע"ה חמי' דיעבד וי'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones